

gnoj svoje moči ali redilnosti. Ti kupi gnoja se potem na spomlad, predno se njiva za setev orje, v manjše kupce razpeljejo, gnoj dobro in enakomerno raztrosi in podorje.

Če pa polja ne pokriva snežena odeja in je zemlja zmrzla, lahko se gnoj tudi takoj in ob enem — in to še posebno na preoranem polji — v male kupce razvozi in takoj lepo enakomerno raztrosi.

Le, kder polje preveč visi, zgubi lahko precej redilnosti tako raztrošen gnoj s tem, da ga izpere močna deževna voda, ki se odteka. Ravno tako bi ne bilo svetovati gnoja po njivah, ki so preraščene s pirnico in so se že tako prenadležna in škodljiva pirnica še bolj zazelo mokrotne, po zimi razpeljavati in raztrosati, ker bi plodila in razmnožila. Tudi snežena voda bi utegnila škodovati, če smo gnoj po strnišči, torej po nerazoranem polji raztrosili, in to tem bolj, čim bolj viseče je polje, čim laže bi se torej odplavile gnojilne tvarine. Sicer pa na surove brazde, če je zmrzla zemlja in ravno polje, v zimskem času raztrošen gnoj ne trpi znatne škode.

Najbolj pametno in uspešno torej ravnamo, če gnoj po zimi le na uže jeseni preorano polje, toraj na surove brazde izvozimo, raztrosimo, in kakor hitro mogoče v zgodnji spomladi podorjemo.

Tako gnojenje je priporočati, če nam na pr. ni bilo mogoče jeseni gnoja za krompir podorati. Prav je, če na tako polje, katero smo pa na priliko za peso ali krompir jeseni globokejšje preorali in v surovih brazdah prezimiti pustili, po zimi gnoja napeljemo in hitro v zgodnji spomladi podorjemo.

To sem praktično izkusil za svojega službovanja na Češkem, kjer je tako ravnanje skoraj splošno in povsod po naprednih kmetijah.

—n.

Razne reči.

* Zime brez snega so pšenici škodljive, ker ob takih zimah zmrzne zemlja in se vzdigne, kar se večidel meseca marcija godi. Kadar to zapazimo, moramo nemudoma vzeti valjar in pšenico dobro povaljati, da vse korenike pritismo k zemlji. Ako smo pa to delo zamudili, lahko mraz vse korenike od zemlje odtrga, vso pšenico vzdigne in uniči. Prav tak mraz, ki zemljo vzdigne, vzame nam večkrat pšenico. V peščenim svetu moramo tudi vsako spomlad pšenico povaljati, akoravno nam mraz ni nič zemlje vzdignil, ker z valjanjem ohranimo pšenici precej vlage za uspešno rast v zemlji. Mokrih, težkih tal, katerih ni mraz nič vzdignil, ne smemo valjati, ampak z železno brano dobro prevleči. Tako primerno zrahljamo njivo, da moreta dež in zrak do pšeničnih korenin. Če to opustimo, zaostane pšenica v rašči. Takisto moramo tudi spomladi pšenico prevleči, ako je spomladanski dež zemljo tako stepel, da je skorjo ali skralup naredila. Kadar med ozimno pšenico sejemo deteljo, ravnajmo tudi tako spomladi po pšenici deteljo posejmo in potem z brano dobro zavlecimo.

Marsikdo bode mislil, da brana vso pšenico poruže; a ni res, posebno v težki zemlji ne, in če med pšenico detelje nasejemo, mogoče nam je brez sejalne mašine le z brano.

* Kmalu pride čas spomladnje setve, zato opominamo naše kmetovalce semenske menjave. Vsak le nekoliko izobražen kmetovalec je prepričan, da je dobro seme izpremenjavati, večina pa o tej koristi nič ne ve. Vsako žito obrodi le tam najlepše, kjer mu pospešujejo rast vsi ugodni pogoji. Če dobro seme v neugodnejšem podnebju sejemo, pridelavamo nekoliko let veliko lepše zrnje nego od domačega, pa tudi to postane sčasoma prav enako domačemu, ter smo zopet primorani seme premenjati. Pri taki menjavi semena moramo paziti, da ga ne dobodemo iz gorkejšega, ampak iz mrzlejšega podnebja in slabše zemlje od naše. Kdor dobiva seme iz mrzlejših krajev, ne bode ga po zimi treba skrbeti, da mu žito na polji ne pozebe, ali slabo bi bilo, ako bi dobivali seme iz toplejših krajev, in to zaradi zimskega mraza, ker je po zimi v nevarnosti, da popolnoma pozebe. Znano je, da ruski lan in ajda v naših krajih prav dobro rodita, izgubita pa že v malo letih prvotno lepoto ter vsako leto kasneje slabše rodita.

* Kako se pokončujejo ščurki? Dober je ta le pripomoček: 1 del v moko stolčenega boraksa, ki se dobiva po lekarnicah, 1 del neugašenega apna, 2 dela bele moke in 4 dele sladkorja. Najprej treba zmešati stolčeni sladkor in moko skupaj, potem v moko skupaj, potem v moko zmleto apno in boraks posebe, na zadnje pa vse skupaj. Tako napravljeni prah shranimo na suhem kraju in zvečer ga denimo nekoliko na papirji na tak kraj, kamor hodijo ščurki. To ponavljajmo več večerov zaporedoma, samo na to moramo paziti, da pokrijemo dobro vse jedi, da ne pridejo ščurki do njih. Laže in prav zanesljivo polovimo ščurke v loncu, v katerega denemo kuhane leče in narežemo veliko surove čebule. Ta lonec postavimo zvečer na pripravno mesto, da morejo ščurki do večerje. Kedar se po noči zberejo črni gostje v loncu, pokrijmo ga naglo s pokrovom, ki naj bo v ta namen na niti obešen. Ščurkom sta leča in čebula posebno priljubljena jed, zato se kaj radi na njo spravijo. Čebula jim je celo škodljiva. Ta pripomoček kuharicam bolj priporočamo, ker je znažen.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 25. Po vinogradih ob Savinjski dolini je bujno rastoči in rodovitni trs „Izabela“ tako močno razširjen, da daje najmanj polovico vsega vinskega pridelka. Ima morebiti ta trs še drugo ime, ker je čudno, da se ne nahaja ime „Izabela“ v nobeni strokovnjaški knjigi? (M. L. v Št. A. na Štajarskem.)

Odgovor: Izabela ima tudi po vseh vednostnih in strokovnih knjigah, t. j. ampelografijah, to ime. Izabela ni prava vinska trta, kakor naše domače, ki so

*

„vitis vinifera“, ampak je „vitis labrusca“. Po Vipavskem imenujejo Izabelo tudi „labrusko“, in po nekaterih krajih dolenjskih tudi „smrdečko“. To kar Nemci imenujejo „Erdbeertraube“, pa ni „Izabela“, ampak neka druga „vitis labrusca“ s pravim imenom „Aleksander“. Izabela ne kljubuje trtni uši.

Vprašanje 26. Kako je ravnati z rezanicami ameriških trt iz drugih krajev, da se ne zatrosijo ž njimi trtne uši? (M. L. v Št. A.)

Odgovor: Uvažanje trt iz okuženih okrajev je postavno zabranjeno. Trte, ki so ali gotovo ali morebiti okužene, razkužijo se z žveplenim oglikom.

Vprašanje 27. V „Novicah“ priporočate modro galico v pokončevanje strupene rose, a drugih pripomočkov ne omenjate. Gospodarski glasnik za Štajarsko pa v 12. številki l. 1889. trdi, da azurin ravno tako pomaga, kakor druge priporočane tekočine. Vrh tega je najcenejše, in ravnanje ž njim najpriprostejše. To marsikoga moti, da ne ve, česa naj se poprime. Po mojem mnenji bo mešanje galice z apnom uže zaradi tega težavno, ker se še zmerom dobe vasi, po katerih ni najti zanesljive tehtnice. Pa tudi brizgalnica se pokvari, če je apno premalo čisto. Blagovolite povedati, kateremu sredstvu dajete Vi prednost. (L. S. v P. pri Konjicah.)

Odgovor: Sredstvo proti strupeni rosi je modra galica (bakreni vitrijol ali žveplenokisli baker), a sama v vodi raztopljena škoduje trtnemu listju, zato je nevtralizujemo z apnom, in tista galica, ki je nevtralizovana s salmijakom, imenuje se azurin. Oboje je dobro sredstvo, a izkušnja nas uči, da priprostemu vinarju (vsaj sedaj še) galica, nevtralizovana z apnom, še najbolj ugaja. Naša družba je lansko leto razdelila za poskušnjo nekaj azurina, ki pa ni bil ceno, a Vipavci trdijo, da je bil boljši uspeh z galico in apnom. Sicer pa ni treba azurina kupiti, saj si ga lahko vsak sam naredi; na 1 kgr. modre galice vzemi 1 $\frac{1}{2}$ liter salmijaka. Glede snažnosti škropilnic ima pa azurin vsekakor prednosti. Pomankanje zanesljive tehtnice pa nikakor ne ovira, da ne bi rabili galice z apnom, ker ni treba tolike natančnosti, da ne bi zadostovala navadna tehtnica.

Vprašanje 28. Koliko naj naročim galice za dva- do trikratno škropljenje? (J. V. v Str.)

Odgovor: Na hektoliter vode se vzame 2 kgr. modre galice, če je dobra škropilnica, zadostuje ta tekočina za 1000 trt. Na ora!u je okrog 5000 trt, torej je treba 5 hektolitrov tekočine ali 10 kgr. galice; za dvakratno škropljenje torej 20 klgr. za oralo vinograda.

Vprašanje 29. in 30. (G. J. V. v Str. in M. L. v St. A. vprašata: Katera škropilnica proti strupeni rosi (peronospori) je najboljša, kje se dobi in koliko stoji? Na to vprašanje

odgovarjamo, da ob nakupu škropilnice ni gledati na ceno, ampak na kakovost. Škropilnica naj tekočino prši z močjo, ne pa škropi, kar se ob takem ravnanji

malo tekočine porabi; dalje bodi škropilnica tako narejena, da moremo listje tudi od spodaj popršiti in da je ročna ter ne pretežka.

Vprašanje 31. Kako je ravnati proti strupeni rosi s škropljenjem z modro galico? (F. D. v Br. pri Divači.)

Odgovor: Obširen odgovor o tej reči spišemo za eno prihodnjih števil. Za sedaj Vam pa svetujemo: Naročite ob pravem času modre galice in pripravite apna.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

151.

Izleti.

V Waldeck — Plantu 1884.

Šel sem še dalje in prišel v zemljo Svasov ali Amasvasov, kjer vlada samostalen glavar Umbandini. Evropejcu je sedaj zelo težavno in nevarno potovati po zemlji Svasov, in po državi zulskej, kajti črnci pisano gledajo belce radi postopanja londonske vlade za lorda Beakonsfielda, kakor tudi boerov transvaalskih. Črnci v vsakem belcu sumijo transvaalskega ali angleškega ogle-duha. Meni je to prav hodilo, da sem povsodi nahajal Kafre, kateri so pri meni ali z menoj delali v kopaninah kimberlejskih. Poznali so me še vsi, in še pomnili, da sem se zanje potezal proti nasilju Angležev in boerov. Veselili so se, ko so me zopet ugledali, in drage volje so me spremljali s kraala v kraal. Slednjič sem prišel v Gompolan, kjer stoluje glavar.

Vsak pomejni glavar ima tajnika Evropejca, ki mu oskrbuje tajniški posel in še več drugega. Dobro mora znati angleški, holandski in kaferski jezik. Tajnik Umbandinov je bil Nemec Dom, doma nekje ob Reni. Seznanila sva se bila uže 1870. l. v Klipdriftu nad Vaalom. Bil sem toraj dobro došel gost štiri dni. Konečno mi je dal Umbandini pripročilen list napisan v jeziku kaferskem. Naloženo je bilo vsem poglavarjem v zemlji Svasov, da mi imajo biti v vsem na pomoč.

Tuj potovalec ne sme pobijati divjačine v nekaterih kaferskih glavarstvih, če nima posebnega dovoljenja. Kdor je hoče dobiti, mora nekaj plačati. Jaz sem je dobil zastonj. Umbandini je hotel, da bi mu prodal, prav za prav podaril enega psa, kar mi ni dišalo. Iz zadrege me je spravil Dom. Govoril je nekaj po kaferski in glavar se je upokojil.

Slednjič sem prišel blizu reke Pongole. Tu sta mi odsvetovala dva norveška misijonarja stopiti na ozemlje zulusko. Povedala sta mi, da so veliki neredi v deželi.